

20 19.
Q. D. E. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA;
De

HOMICIDIO LINGVÆ,

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
MARCHIONE BRANDENBURG. ET ELECTO-
RATUS HEREDE,
&c. &c. &c.

PRÆSIDE
DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto,
CONSIL. ELECT. BRANDENB. PROF. PUBL. ET FACULT.
JURID. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & Privilegia Doctoralia
ritè capessendi,

Publico Eruditorum Examine submitte

GOTHOFREDUS VOGLERUS,
Dresdensis Mifnicus.

Ad d. IV. April. Anno MDC XCIX.

IN AUDITORIO MAIORI
Horis ante & pomeridianis.

RECUSA HALÆ MAGDEBURGICÆ,

LITTERIS CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP. 1708.

D. S. A. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE

HOMICIDIO LINGVAE

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI
DN. FRIDERICO WILHELMO

MARCHIONIS BRANDEBURG. ET ELECTO-
RIS SACCORUM
PRESIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO JACO
CONSULE ELECT. BRANDENBURG. ET FACULT.
JURID. DECANO

PRO LICENTIA
summos in utroque iur. honore & privilegia Doctoralis

GOTTFRIEDUS VOGELIUS
Dissertatus M. iur.

ANNO MDCCLXIX
IN AUCTORIO MAIORI
HARS. & POMERAN. S.

CHRISTIANI MENSELII ACAD. TYP. 1709

DISSERTATIO INAUGURALIS
De
HOMICIDIO LINGUÆ.

§. I.

Lingua optimum esse
& pessimum, jamdudum in commu-
ne proverbium abiit. Unde Æsopus
Mythologus ille Phrygius, cum ali-
quando a Xantho juberetur, ut opti-
ma quæque, alio autem tempore, ut
pessima fercula ad convivium coe-
meret, non melius se mandatum Domini exsequi posse le-
pide existimabat, quam si utroque casu linguas variorum
animalium ex macello apportaret, ac easdem diverso con-
dimento præparatas convivantibus apponeret, Xantho-
que causam sciscitanti, hanc suppeditabat, quod nulli pro-
fus esculentorum opposita illa prædicata æque, quam huius,
competere firmiter persuasus esset. Sanctius vero rem ex-
primit Jacobus in Epist. c. 3. v. 5. seqq. dicens: *Ecce naves, cum
tanta sint, & à ventis sedis agantur, circumaguntur à minimo
gubernaculo, quocunque impetus dirigentis voluerit, ita & Lin-
gua pusillum membrum est, & magna jactat. Ecce exiguus ignis
quantam materiam incendit? Et Lingua ignis est, mundus ini-
quitatis, sic lingua constituitur in membris nostris, que maculat
totum corpus & inflammat rotam civitatis & inflammat
à gehenna. Omnis enim natura & ferarum & volucrum, ser-
pentumque & marinorum domatur & domita est, à natura hu-
mana. Linguam autem nullus hominum domare potest, incoer-*

A

c ibi-

cibile malum, plena veneno mortifero. Per ipsam benedicimus Deo & Patri, & per ipsam maledicimus hominibus qui ad similitudinem Dei conditi sunt. Ex eodem ore procedit benedictio & maledictio.

§. II.

Præstantia autem & utilitas Linguæ in quonam consistat, id pluribus exsequi nostri institui non est, adeoque sufficere poterit, si generaliter notemus, illam homini, ut alia membra, ad hunc unice scopum datam esse, ut eandem ad gloriam Dei & salutem proximi promovendam adhiberet. Magis ad rem præsentem erit, si quando varia hominum negotia percurrentes ingentia illa mala, quæ mediante Lingua homo homini inferre potest & solet tanquam per indicem recenseamus, id quod omnium optime per institutum examen secundum præcepta Decalogi, quatenus hæc de externis actionibus disponunt, fieri poterit. Ubi tamen vix unicum præceptum reperiemus, quod homo effrenis linguæ petulantia violare non soleat. Scilicet, ubi DEUM Creatorem suum invocare, laudare, illique gratias pro tot innumeris beneficiis agere debebat, ille Diis alienis vel crasso modo, uti Gentiles, vel subtrili etiam, ut plurimi ipsorum Christianorum, hunc cultum tribuit: ubi nomen DEI sanctificare debebat, ille blasphemias eructat, rebus ludicris divina applicat, & sub specie verbi DEI hypocritice aliis imponit: ubi denique & diem cultui divino in specie destinatum docendo, horrando, psallendo, aliisque piis exercitiis consumere debebat, ille ad quævis ludicra & ridicula potius deflectit, aliosque officio suo satisfacere studentes turbare & ab instituto avellere intendit. Porro Parentibus reclamant, iussa eorum contemnit & quantum in illo est, omnem obedientiam derractat: Verbis & cantionibus obscænis, persuasionibus item libidino-

dinosis. (unde *lenocinia verborum* originem ducunt,) castitatem gravissimè lædit: Res depositas, commodatas oppignoratas, se accepisse præfractè negat & per hoc remedium illas veris Dominis subtrahit, modò ut ipse locupletetur: denique & mentiendo, falsum testimonium dicendo, calumniando, deferendo, & quæ alia hujus malitiæ sunt genera, salutem proximi pro viribus intervertere annititur.

§. III.

Sed quinti præcepti obliti sumus. Et certè, videtur primò intuitu, quasi non dentur casus, ubi lingvâ hoc præceptum violetur, cum falsa testimonia, calumniæ & delationes, ex quibus proximo periculum vitæ imminet, ad octavum præceptum referri possint; Ast verò, quoniam ipsa illa falsa testimonia, calumniæ & delationes in duas classes commodè dividi possunt, prout videlicet majus & minus damnum homo exinde incurrit, ideoque etiam eadem ad distincta præcepta, & ad quintum quidem, quæ capitale, ad octavum vero & alia pro ratione circumstantiarum, quæ levius damnum inferunt, commodè referuntur. Natus hinc est nobis terminus *Homicidii Linguae*; in Lingua vernacula nostra non adeò infrequens, ubi de calumniatoribus communiter prædicari solet, daß Sie mit ihrer Zungen den Nächsten tödten oder zu Tode schlagen. Ex quo forte originem duxit, quod Rabulæ encomiò der Zungen-Droscher insigniri soleant, quippe qui malis suis artibus non solum bonis, sed & famæ ac vitæ litigantium inhiant, unde Lutherus etiam callida & versuta Judæorum consilia in perniciem prophetæ tendentia non melius, quàm hòc loquendi genere se exprimere posse existimavit, quando locum *Jerem. 18. v. 18.* ita reddidit: Komt und laßt uns wieder Jeremia rathschlagen / her

hee/ laßt uns ihn mit der Zunge todtschlagen / und nichts geben
auf alle seine Rede. Quibus præmissis *Homicidium Lingua*
describi potest, quod sit crimen, quo homini per abusum lin-
gue jactura vita, fama, aut magna partis bonorum moraliter
infertur.

§. IV.

Quod sit *Crimen*, jam ex illis, quæ §. *preced.* dicta sunt,
patescit, quoniam scilicet transgressionem Legum divi-
narum, adde & humanarum, ut postea dicitur, involvit.
An vero *publicum* sit, an *privatum*, ideo non addidimus,
quia utrumque esse potest, prout scilicet vel satisfactio pri-
vata, vel pena publica à delinquente exigitur. Cæte-
rùm cum *jactura vita* etiam *fama* & *magna partis bonorum*
jactura merito conjungi debuit, non quidem ex illa ratio-
ne, ac si vita, fama & bona in se unius ejusdemque sint
pretii, sed exinde, quia famæ detrimentum & amissio
magnæ partis bonorum, sunt damna ipsi vitæ amissioni
quam proxime accedentia. Fama enim & vita pari passu
ambulant, quoniam in societate humana nobis vivendum,
ubi non admittitur, qui infamiæ & turpitudinis maculâ
conspurcatus est, eo ipso etiam, dum ad sustentationem
vitæ variis rebus indigemus, ille merito necare videtur,
qui maximam bonorum partem & simul media sustenta-
tionis auferre tentat. Hinc Jure Romano *capitalis inimicus*
dicitur, qui vitæ, famæ & bonis alterius insidias stru-
xit, & frater tanquam ingratus exheredari potest, qui
mortem voluit fratri, aut criminalem inducere contra eum in-
scriptionem, au. substantia ejus properavit inferre jacturam, v.
Nov. 22. c. 47. princ. §. 12. ff. de Exc. Tut. l. 21. ff. Eod. In Tex-
tu antea ex Jeremia adducto, Judæi non quidem amissio-
nem bonorum, qualia non possidebat Propheta, sed ta-
men vitæ & famæ jacturam illi intentabant, traduentes
eum

eum, ut hæreticum, seductorem & pacis publicæ turbato-
rem, quem Terra ferre nequitiam possit, quæ omnia,
tum à propria malitia, tum etiam & præcipue quidem a
nequitia & prætenso infallibilissimo Cleri Judaici proficisce-
bantur, prout ex circumstantiis & verbis proxime an-
tecedentibus: Denn die Priester können nicht irren im Gesetz/
und die Weisen können nicht fehlen mit Rathen/ und die Pro-
pheten können nicht unrecht lehren/ *facili negotio colligitur,*
ubi etiam notari meretur glossa Lutheri ad verba: **Nicht**
fehlen/ dum inquit: das heißt/ sie sind von Gott im Ampt/
wie die Unfern saen/ die Kirche kan nicht irren. Illud adhuc
observandum, nos per *homicid'um lingvæ* in data descriptio-
ne non modo intelligere verba in perniciem alterius ore
prolata, sed etiam scriptis comprehensa. Nam opus
lingvæ sermo est; Verba autem sunt vel voce prolata vel
in Scripturam redacta.

§. V.

Dixi *moraliter* in definitione. Ut excludam homici-
dium Lingvæ Physicum. DispeSCI enim potest homici-
dium Lingvæ in *Physicum & morale*. *Physicum* appellamus,
quod per Magos & Veneficos imprecationibus & di-
ris in perniciem hominum adhibitis committitur, ita vt
vel ipsâ virâ, vel integritate membrorum, vel ad mini-
mum facultatibus ac patrimonio exinde priventur. De
hoc in præsentem non agemus. Quamvis enim assentire-
mur *Wiero de præstig. Demon. l. 6. c. 12. & Carpozov. in Pr.*
Crim. qu. 48 n. 61. verbis ipsis & imprecatione neminem
immediate lædi posse statuentibus, (quod ipsum tamen
adhuc ulteriorem disquisitionem meretur,) adeoque &
hoc homicidium eatenus morale vocari posset; At tamen
quia Diabolus hic concurrir, & damna à Magis imprecata
physicè & per causas merè naturales hominibus realiter,

infert, quod eò promptius facere potest, quo magis vim & efficaciam rerum naturalium perspectam habet, qua cognitione homines destituuntur & sic Diabolus hoc in-
 turu nonnunquam *præter naturam* agere dicitur; ideo e-
 iusmodi delictum pure morali dice nequit, de quo tamen
 nobis hic sermo est. *Morale* ergò illud dicimus, quod sine
 omni eiusmodi influxu Physico per varia calumniarum
 genera perficitur.

§. VI.

Uti igitur Homicidium Physicum in genere; sic
 & Homicidium Lingvæ Morale variè dividi potest. Ini-
 tio in *manifestum* & *occultum seu assassinium*: quorum utrum-
 que in eo quidem convenit, quod ex mala intentione &
 destinato consilio proficiscatur, unum tamen ab altero po-
 tissimum ratione circumstantiæ temporis, loci & modi di-
 stinctum est. *Manifestum* quippe est, quod palam, *occul-*
tum vero, quod furtim quasi & clam committitur. Illius
 exempla sunt, si v.g. in concione populi vel ex suggestu,
 vel alias, nec non in conviviiis alter alterum variis impu-
 tationibus criminosis onerat & animis auditorum, civi-
 um, vel convivantium odium acerbum instillat, quo re-
 ferre etiam licet injurias scriptas, si nomen Autoris ex-
 pressum habeant, & famosos libellos. Quamvis enim ad
 injurias scriptas leviora vulgo referri soleant, quæ homi-
 cidium tale, de quo nobis sermo est, involvere haudqua-
 quam videntur, v. g. si alicui defectus corporis & mu-
 tilatio membrorum nec non bonorum fortunæ, objicia-
 tur, atamen & hic casus obvenire potest, vt ejusmodi
 injuria maximam bonorum jacturam, & sic homicidium
 inferat, v. c. si mercator traducatur, ac si non amplius
 solvendo sit, isque eo ipso fide apud Creditores suos ex-
 cidat. Ad hoc (homicidium occultum) pertinet, si quis
 vel

vel privatim famam alterius suggillet, quo maxime referendi sunt calumniosi delatores, hypocritæ & adularores; vel publice etiam, sed testo nomine, quales sunt Pasquillorum fabricatores & forte alii.

§. VII.

Dum autem injuriam scriptam & famosum libellum ad homicidium linguæ manifestum, Pasquillum contra ad occultum reculimus, vel obiter etiam differentia, quæ inter hæc tria intercedit, tangenda erit. Et quidem quantum ad famosum libellum & injuriam scriptam attinet, discrimen ex parte simul jam indicavimus, quod scilicet hæc leviora contineat, & tantum contumeliæ causâ absque infamiæ nota fiat, ille vero notabile aliquod crimen alteri impingat, *conf. Strauch. b. Diss. ad un. jus Justin. 19. tb. 14.* Famosi autem libelli & Pasquilli differentiam jam paucis pervestigabimus. Largimur quidem, plerosque Jure-Consultos hæc duo pro Synonymis habere, & æquè ad illius, quam hujus essentialia requirere omissionem nominis; sed exinde nihil, nisi confusio consequitur, quod vel ex sola controversia: *An sit libellus famosus, si quis nomen suum in eo exprimat, aut subscribat?* videri potest, ubi in utramque partem æquè prægnantes rationes afferuntur, *v. Finkeltb. Obs. 38. 101.* Quoniam enim uno nomine res diversas efferre voluerunt, eo ipso simul effecerunt, ut eadem quæstio & negari & affirmari debeat. Accurarius ergo procedunt, qui libellum famosum à Pasquillo in eo discernunt, quod ille auctoris nomen scriptum habeat, hic vero sine illo procedat, *Dr. Præses in not. ad Strauch. Diss. 19. tb. 14. verb. quod tamen bodie B. Brunnem. ad l. 9. ff. de injur. n. 4.* Et ne quis putet inutilem hanc esse subtilitatem, ratione poenæ se maxima exiit differentia, dum ob Pasquillum graviori poenæ locus est, quam

quàm quidem ob libellum famosum, licet uterque ad infamiam alterius tendat, ut ipse fateatur *Carpzov. Pr. Crim. qv. 98. n. 24. seqq.* qui tamen aliàs Pasquillo & famoso libello etiam promiscuè utitur. Cæterùm quoad originem vocis *Pasquilli*, videndi sunt *Webner. in obs. Pract. Besold. in thes. Pract. voc. Pasquill. Henel. otio Vratislav. c. 14.*

§. VIII.

Circa delatores, quorum in fine §. VI. mentionem injecimus, quæstio occurrit: *Num Reip. tales alere expediat?* ubi tamen statim præmonendum, non esse quæstionem: *An expediat, ut Princeps subditis, in specie etiam certis personis serid injungat, quo quilibet delicta, que ad notitiam ipsius pervenerint, legitimo modo gratis denunciaret?* quod sine dubio laudabile est, *Reyser in Prax. Crim. P. 1. C. 3. §. 2. seqq.* Sed de eo quæri: *An certis personis premia constituere utile sit, ut eò promptius ad delicta deferenda se exhibeant?* quæ quæstio inter Jure-Consultos magni nominis ventilata fuit, aliis affirmativam, aliis negativam tuentibus, quos v. ap. *Reysern loc. cit. §. 36.* Quod si tempora Monarchiæ Romanæ percurramus, plerosque Imperatorum tyrannidi deditos fuisse apparebit, qui delatores eiusmodi aluerunt. Tiberius ex primis fuit, qui tantum delatoribus tribuit, ut nemini fidem abrogaret, sive quid veri, sive vani referrent. Nam Ebriorum sermo excipiebatur, simplicitas jocantium & quodcunque dictum capite & fortunis luebatur. Idem fecit Vitellius & Domitianus. Nero autem, quod mirandum, etsi non penitus delatores sustulit, in tantum tamen eorum procaciam repressit, quod cum antea ex L. Pappia dimidium illatæ multæ acciperent, jam ex constitutione Neronis illis quarta tantum pars tribuebatur, unde *Quadruplicatores* dicti. De Constantino quoque traditur, eum Delatores omni tempo-

pore admisisse eosque ingenti studio fovisse, licet illos, si calumniosè detulisse deprehensi, pœnis subjecerit, ut ex *l. 5. C. de Delator.* videndum. Contra Vespasianus & Titus, Antonius Pius, Opilius Macrinus, Trajanus & alii maximo odio profecuti sunt hoc hominum genus, quemadmodum etiam Domitianus eos tandem averfatus est, conf. *Alex. ab Alex. dier. gen. l. 4. c. 22. Salmuth. ad Pancir. de nov. repert. l. 2. tit. 2. Briffon. select. ex jure civ. antiq. l. 3. c. 17.* Quamvis ergò non faciamus cum Autoribus quibusdam, indistinctè Principes Tyrannidis inculantibus, qui Delatores alunt, quoniam videlicet Aristoteles & alii Scriptores Græci inter arcana Tyrannidis referunt delatores; cum isti non senserint, tyrannidis nomine olim notatam fuisse omnem Monarchiæ formam; Putamus tamen, non facile svadendum esse Principi, ut præmiis ad deferendum homines alliciat, aut si præmia jam constituta monendum tamen eum esse, ut illos qui falso detulisse deprehendantur, gravissimis pœnis afficiat, ne sub specie boni publici, quod delicta revelari exigit, privatis intolerabile damnum inferatur. Cæterum cum ejusmodi Delatoribus non confundendos esse censemus *Irenarchas*, de quibus in *l. ult. §. 7. ff. de mun. & bon. & l. un. C. de Irenarch. lib. 10.* quippe qui in officiis publicis constituti, disciplinæ publicæ nec non corrigendis moribus præfecti erant, adeoque lucri & quæstus causâ deferre non præsumebantur, salariò solario ipsis sine dubio constitutò, ubi contra Delatorum commodum in damno aliorum, etiam innocentù, unicè positum erat. Quare ulteriorem disquisitionem meretur, utrum cum Irenarchis convenire videantur hodierni Prætores, *Schuldheissen / Zeimbürger / Stadt- und Land-Knechte / Vöigte / &c.* qui juramento adstringi solent, daß Sie alles / was sie sehen / hören und erfahren möchten / so straff

straffbare und insonderheit wider die zehñ Gebothe Gottes
läufft/ ohngesäumt anmelden/ und sich davon wedet Freunds-
schafft/ Feindschafft Gunst/ Gabe/ Geschenck/ Laß/ Reid/ oder
einige andere Ursach nicht abhalten lassen solten / quamvis
hanc comparisonem instituit Keyser *all. loc. §. 6.* Solent &
Chirurgi atque Balneatores alicubi specialijuramento ad-
stringi, ut quoties vulneratus aliquis eorum curæ se com-
mittat, id statim ad Judicem deferant. *Id. ib. §. 38.*

§. IX.

Erant & alii apud Romanos, (de quibus enim huc-
usque locuti sumus, illi crimina deferebant,) qui bo-
na caduca, vacantia, commissa, tacita fidei commissa
in fraudem legis incapaci clam relicta, Fisco consequendi
præmii causa nunciabant, *conf. l. 1. C. de Delator. lib. 10. & Go-
thofr. ad rubr. d. t.* Utrique male apud populum audiebant,
& licet sequioribus temporibus adhuc ab Imperatoribus
tolerarentur, turpitudine tamen laborabant nec malitiæ
eorum aliquid permittebatur, quin potius illi calu-
mniöse detulisse deprehensi, gravissimas penas incur-
rebant. Hinc injuriarum agere poterat, qui ab altero De-
lator appellabatur, secundum Rescriptum Gordiani in *l. 3.
C. de injur.* Delatores in *l. 4. C. de Delat.* vocantur execrabi-
les nunciatores & Plinius in Panegyrico Trajani, ubi Traja-
no ob domitam Delatorum insaniam gratias agit, illorum
qualitas, maximum odium apud Cives exitantes de-
lineat. *Vidimus, inquit, Delatorum judicium, quasi grassato-
rum, quasi latronum. Non solitudinem illi noviter, sed tem-
plum, sed forum insederant: nulla jam testamenta secura,
nullus status certus, non orbitas, non liberi proderant. Auxer-
at hoc malum Principum avaritia.* Notanda etiam sunt
verba Constantini in *l. 5. C. d. d. t.* Quia nonnulli, ait Imp.
præcipites secundum jus possessa patrimonialia deferre non cessant,
da-

damus omnibus licentiam, qui se lesos existimant, contra Delatores severitatem judicium implorare ferro discretam, de quo infra in pœna calumniatorum pluribus. Hodierna denuntiatio iterum plane diversæ indolis est, & quemadmodum quilibet salva conscientia delictum ab altero commissum Magistratui denunciare potest, ita quoque illi, qui specialiter ad id destinati sunt, die Rüger oder Rügemeister/ nullam turpitudinis notam ex hoc incurrunt, modo ne calumniose quid committant, v. *Reyser loc. all. §. 33.*

§. X.

Sed ad Scopum redeamus. Notum est, quod vulgo homicidium in dolosum, culpofum & casuale dividi solet: adeoque jam videndum erit, an & quousque hæc divisio etiam homicidio linguæ applicari possit. Dolosum, homicidium vulgo appellatur, quod committitur ex voluntate & animi occidendi. Iam quoniam innumeri casus obveniunt, ubi sciens & volens per iracundiam alterum in alterum calumnias evomit, & ipsius vitæ, famæ aut bonis irreparabilem jacturam inferre intendit, ideo nullum est dubium, quin detur *Homicidium lingue dolosum*. Non obstat, quod ira furori proxima dicatur, adeoque quod per illam committitur, ratum non sit, nisi postmodum approbetur, *l. 48. ff. de R. J. l. un. C. Si quis Imp. male dix.* undene alias homicidæ propter homicidia per iracundiam commissâ pœnâ ordinaria afficiuntur; Respondemus, afficiuntur tamen pœna extraordinaria, & non sequitur exinde, nullam malitiam in delinquente adesse, sed saltem, non esse malitiam in summo gradu. Deinde nec universaliter procedit, quod ob homicidium ex iracundia commissum pœnâ tantum extraordinariæ locus sit, sed distinguunt Criminalistæ, an ira provenerit ex justa causa, annon; Priori

casu admittunt pœnam extraordinariam, posteriori non item, v. *Carpzov. Pr. Crim. qu. 6. n. 16. seqq.* Tacemus, quod inter homicidium manu commissum & nostrum lingvæ homicidium hac etiam in parte maxima disparitatis ratio occurrat; neq; adeo ab uno ad alterum quis argumentari possit. Homicidia propriè dicta in præsentem committuntur, ubi supposito, quod alter homicidam injustè ad iram commoverit, delinquentis iræ aliquid condonatur, quoniam scilicet tempus deliberandi ob magnam affectus commotionem sibi sumere non potuit, sed vindictæ virus in objectum præsens evomuit; At vero homicidia lingvæ ut plurimum contra absentes perpetrantur, ubi alterius irritatio non immediate præcessit, sed delinquenti sat largum tempus, in quo ad sanam mentem redire potuisset, superfuit. Quemadmodum ergo, si ille qui antea ab aliquo injuriis laceffitus fuit, non statim tamen ad vindictam injustam profilit, sed tempus opportunum quærit, eoque invento alterum occidit, homicidium præmeditatum commisisse dicitur, in quo præcedens etiam injustissima offensa non excusat, *Carpz. l. c. qu. 7. n. 9. seqq.* sed pœna non raro exasperatur, *ib. n. 34. seqq.* Ita & in homicidio Lingvæ propter ea, quæ adduximus, mitigatio pœnæ vix locum inveniet. Imò optimâ ratione niti videtur *Brunnem. in Proc. Crim. c. 9. n. 66.* qui distinctionem *Carpzovii* inter iram ex causa justa & injusta proveniente, plane non admittit, sed utroque casu æque grave delictum in homicida subesse censet. *Nec tunc enim, inquit, sine dolo est homicidium. Adest enim animus vindictæ cupidus. Moderatricem affectuum rationem, & Christiani, qui sumus, etiam Spiritum S. Rectorem habemus, (saltem habere debebamus.) Et si ordinaria remittenda esset pœna homicidii ob subitanum & potentem affectum iræ, non video cur non sit remittenda pœna ordinaria ei, qui in expectata occasione sibi oblata, Matrone pulchritudine statim captus, vim Matrone reluctanti inferret?*

Ger-

Certe non minus potens est celer hic affectus esse potest. Discamus ergo iram moderari, qui autem hoc facere nolit, sed ex ira sanguinem humanam fuderit poenam meritam sanguinis sua ira tribuat. Hucusque Brunnemannus.

§. XI.

Succedit homicidium culposum, quod proprie tunc committitur, quando occidens quidem non habet animum dolosum occidendi aut vulnerandi, culpa tamen interveniente vel precedente aliquem interficit, veluti si quis operam dando rei illicitæ, vel in re permessa & licita non adhibendo diligentiam, causam mortis præbeat, *conf. §. 4. seqq. J. ad L. Aquil. l. 30. §. 3. ff. eod. c. 7. 8. § 12, X. de homicid. Damboud. in prax. crim. 84. § 85.* In homicidio linguæ ergo illud culposum dici poterit, quod committitur ab iis, qui effutiunt, quicquid in buccam venit, aut quod forsitan de proximo audiverunt, non considerantes an & quale detrimentum alteri exinde subnasci posset, quorum excusatio postea plerumque eo redire solet, *Sie hätten nicht so böse gemeinet / vel, sie hätten nicht gedacht daß das so viel auff sich hätte.* Sed debebant scire. Sapientis enim non est dicere: Non putaram. Scriptura tales stultos appellat, *quorum Cor est in ore ipsorum & quorum labia narrant res, que non attinent ipsos, Syr. 21. v. 28. 29.* in quos optime quadrat illud apud Terentium: *Plenus rimarum sum, hac atque illac disfluo.* In ejusmodi hominibus fere Voluptas inter affectus dominatum habet. Quemadmodum enim *Ambitiosus & Avarus* nil nisi mera arcana possidet, ut idolum admirationis firmitus stabiliatur, & sacculus locupletetur, (quæ enim rara, cara sunt:) ira voluptuosus, qui ejusmodi res, honorem sc. & divitias despicit. omnem suam scientiam cum aliis communicat, & ne forsitan colloquendi materia desit, uno impetu in timum cordis thesaurum exponit ejusque quoslibet participes reddit.

Sed annon etiam datur homicidium lingue casuale? Ita videtur, e. g. si quis retorsione contra injuriantem utatur. Retorsio quippe est de genere licitorum, tanquam species defensionis, & vero in homicidio proprie sic dicto, si quis modo legitimo sese defendens aggressorem occiderit, non modo à pœna ordinaria, sed etiam ab omni alia multa & pœna extra-ordinaria prorsus immunis est, & per consequens plane non deliquisse censetur, l. 2. 3. 4. C. ad L. Corn. de Sicar. c. quia te. 38. dist. 50. Const. Crim. Art. 139. & 140. Sed facile est responsio. Licet enim abstrahamus à quaestione: *Annon Retorsio illa privata a Legibus sane rationis & Christianismi contrarietur*, quod fuse affirmat *Finckelsh. Obs. 37. per tot. & Henning Rennemann in peculiari tractatu de jure Retorsionis*, supponentes in præsentî, eandem consuetudine & Legibus humanis tolerari; A defensione tamen ad retorsionem injuriarum non valet consequentia. Defensio enim cum cæde alterius ideo impunita est, quia aggressus aliter periculum effugere, aut non aliter, quam extra-ordinarie se tueri potest. l. 2. ibi: *indubio vitæ a discrimine constitutus. C. ad L. Corn. de Sicar.* At vero retorsio injuriarum fit, ubi nullum periculum vitæ adest, & injuria affectus aliter, puta via ordinaria per institutam actionem injuriarum (a cujus justitia iterum abstrahimus,) se tueri potest. *Finckelsh. l. c. 24.* Quia ergo & in tali casu necessitas, ubi scilicet irreparabile damnum vitæ intentatum, si insultatq; periculo jam cessante aut aliis mediis suppetentibus aggressorem occidit, dolosum homicidium committitur. *Carpz. Pr. Crim. qu. 31. n. 27. seqq.* Adde quod casus vix videatur dabilis, ut alter retorsione utens, quatenus illa interminis consuetis manet, alteri damnum vitæ aut famæ inferat. Quod si terminos retorsionis excedendo inju-

juriantem calumniatur, multo minus id pro Casuali Linguæ homicidio venditari potuit, quin potius casus hic ad homicidium linguæ dolosum referendus erit, quemadmodum etiam excessus ille, v. g. si quis fur vocatus in alterum ita retorqueat injuriam, tu mentiris ut fur, tu latro, communiter pro nova injuria habetur, *Mysf. Cent. 5. Obs. 17. Decian. in tr. Crim. lib. 3. c. 33. n. 6.*

§. XIII.

Committitur homicidium Linguæ ab omnibus, qui proæresin delinquendi habent, *arg. l. 9. l. 12. §. 1. ff. de incend. l. 11. §. 2. ff. de pœn.* unde sequitur *infantes* ejus reos fieri non posse, quia judiciò intellectus destituuntur, atque sic an actiones eorum cum norma legis conveniant, annon, examinare & dijudicare nequeunt, *§. 10. 7. de inut. stip. l. 3. §. 1. ff. de injur. l. 3. §. 1. ff. de sepulchr. viol.* Cavendum tamen sedulo est in educatione liberorum, ne infantes calumniari adsuefiant, quod fit, si quicquid succurrit, ipsis sine correctione dicere permittatur, ubi notari merentur verba *Episcopi Cameracensis de Fenelon in tr. de Educatione filiarum*, qui nuper cura Dn. Prof. Franckii idiomate vernaculo producit, *c. 3.* ubi inquit: Die Lust/ welche man sich mit arügen Kindern zu machen vermeinet/ verberbet sie gar off; man gewehnet sie/ daß sie alles schwagen/ was ihnen in den Sinn kommet/ und von Dingen reden/ die sie noch nicht recht verstehen: Die Gewohnheit mit Ubereilung von einer Sache zu urtheilen und Dinge zu reden/ da sie nicht Licht genug von haben/ hänger ihnen Lebenslang an/ die Lust/ die man sich mit den Kindern machen wil/ ziehet schädliche Wirkung nach sich/ sie mercken/ daß man sie mit Lust anschauet/ daß man alles in acht nimmet/ was sie thun/ und daß man sie mit sonderlichen Vergnügen anhöret. Fit exinde, ut omnia, quæ dicunt, oprime dicta existiment, qualis vitiosus habitus deinde sero iterum dediscitur.

§. XIV

§. XIV.

Sicuti ergo non ab infantibus, ita nec a *Furiosis* homicidium lingvæ committitur, cum & hi ob defectum intellectus nec doli nec culpæ argui queant, *l. 12. ff. ad L. Corn. de sicar. l. 40. de R. I. 3. §. I. ff. de injur.* Aliud tamen in *Prodigis*. Quamvis enim in *all. l. 40. de R. I.* furiosus & prodigus conjungatur & neutri voluntatem esse affirmetur, quo pertinet *l. 1. pr. ff. de curat. furios.* quæ dixit, *illi qui neque tempus, neque finem expensarum habet, sed bona sua dilaceranda & dissipanda profudit, exemplo furiosi curatorem constituendum esse;* facile tamen apparet, comparisonem hanc furiosi & prodigi non ulterius extendendam esse, quam quod administrationem bonorum concernit. In delictis enim pro furioso minime reputatur, imò ne quidem pœnæ mitigationem consequitur, *Serv. S. I. C. Ex 48. tb. 11. Boccr. de quest. & tort. c. 4. n. 11.*

§. XV.

Sed quid de *Parentibus & liberis* dicendum? annon & hi sibi invicem homicidium lingvæ inferre possunt? Videtur, quod non, quia Pater & filius habentur pro una persona *l. f. C. de impub. substit.* & in specie pro Parentibus præsumptio bonitatis militat, quod omnia non injuriæ, sed emendationis gratia adhibeant, *l. 16. §. 2. ff. de pœn.* Verum unitas personæ inter patrem & filium non ulterius extendenda, quam limites patriæ potestatis admittunt, quæ filium impune manu aut lingvæ occidere sine dubio non permittit. Deinde præsumptio quidem est pro Parentibus, hæc tamē contrario probato veritati cedit, *l. 24. ff. de probat.* Exemplum filii homicidæ in sacris Scripturis se sistit *Abalom*, filius Davidis, de quo *7. Sam. 15. v. 2. seqq.* memoratur, quod *suffuratus fuerit animum Israelitarum, dum in jus venientibus ad Regem respondebat: Rationes tus bonæ sunt ac rectæ, sed*

sed qui audiat, nemo tibi est à rege, quo ipso Patrem regno, si non vita ipsa spoliare intendebat, uti eventus etiam evidentissime testabatur. Alia exempla Parentum & liberorum qui se invicem lingua occidunt non sunt longe petenda, sed quotidie pro dolor obveniunt.

§. XVI.

A Dominis etiam in Servos, & a Servis vicissim in Dominos hoc crimen multifariam admitti potest. Si ex Sacris iterum rem exemplis illustrare volumus, ex utraque parte talia se offerunt. *Josephus* certe rarissimum fidelissimi Servi exemplar erat, adeo ut probitate ejus *Potiphar* commotus, illum *Domui suæ* præficeret & omnia, quæ ipsius erant, in ejusdem manus traderet; nihilominus tamen *Uxor Potipharis*, postquam *Joseph* scedam hujus libidinem explere inasculare recusaverat, eum tanquam attentatorem pudicitiae & adulterum nequissimum traducebat, & querela sua efficiebat, ut *Joseph* innocens in carcerem detruderetur, *Genes. c. 39.* E contrario *Ziba*, servus *Mephibosethi*, Dominum suum innocentem ut rebellem & proditorem *Davidis* accusabat, *2. Sam. 16. v. 3. 4.* quasi scilicet *Mephiboseth* de exilio Regis gaudens dixisset: *Hodie redditura sunt mihi domus Israelis regnum patris mei*, quo ipso *David* commovebatur, ut omnia, quæ *Mephibosethi* fuerant ei eriperet & *Zibæ* donaret, *Jung. 2. Sam. 19. 26. 27.* Apud Romanos tamen delationes Servorum plane non audiebantur, sed in illos, qui tale quid moliri audebant, poena capitalis statuta erat. Totam rem exponit Constitutio In pp. *Arcadii & Honorii* in l. 20. C. de his, qui accus. non poss. Si quis (sunt verba legis) ex familiaribus vel ex servis cujuslibet domus cujuscumque criminis delator atque accusator emerferit, ejus exultatione, caput & fortunas petiturus, cujus familiaritati vel Dominio inhaeserit, ante exhibitionem Testium atq;

C

exa-

examinationem iudicii, in ipsa expositione criminum, atque ac-
cusationis exordio, ultore gladio feriat. Vocem enim funestam
amputari oportet potius, quam audiri. Majestatis autem cri-
men tantum excipimus. Aliud tamen temporibus Tiberii
cæterorumque Imperatorum, qui ex Tyrannide Delato-
ribus plus iusto indulserunt, obtinuisse ex iis quæ super
diximus, probabile est.

§. XVII.

Nec inter *Conjuges* hoc crimen infrequens est. De-
bebant quidem ex intentione Dei uti omnes homines ita
in specie ii, qui per vinculū matrimonii indissolubile con-
iuncti & una caro facti sunt, arctissimo amore se mutuò
complecti; sed quemadmodum à potentia ad actum, sic
quoque à debito aut jure ad facta non valet consequentia.
In conjugio debebat repræsentari mysterium unionis
Christi cum ecclesia quod est in limpidiſſimo amore, *v.*
Eph. I, 2. v. 23. ad fin. cap. sed scætet communiter invidia, diffi-
diis, conviciis atq; calumniis, Autorem Diabolum & affe-
ctus peccaminosos habentibus. Et quod in communi pro-
verbio dicitur: Unitatem carnis resolvi in duplicitatem,
quoties *Conjuges* litigiis indulgent, id quoque locum ha-
bet in casu, quando quidem verbera cessant, sed verbis al-
ter alterum jugulare intendit. Fit hoc varias ob causas.
Generaliter tamē dici potest, quod toties fiat, quoties Ma-
ritus uxoris, & hæc vicissim Mariti per tæsa est adeoq; mor-
tē illius exoptat, ut si vel non consequitur, quod ex hono-
rum aut divitiarum classe sperabatur, vel furtivi amores
legitimum thorum exosum redunt. Et tunc minutissima
conquiruntur & innocentissima pessimè detorquentur,
quemadmodum *Mebal* Davidi coram Jehova saltanti ex-
probrabat *2. Sam. 6. v. 20.* dicens: *Quam gloriosus fuit hodie Rex*
Israëlis, qui retexit se hodie ante oculos ancillarum servo-
rum

rura suorum, prorsus ut retegat se unusquispiam e vanissimis hominibus. Colligit quidem *Wissembach. Disp. 33. ad ff. l. h. 18. ex l. pen. C. de his, qui accus. non poss.* (quam retulimus §. *præ.*) quod apud Romanos non fuerit permiffum Conjugibus se invicem accusare, id quod remedium restingvendis Conjugum simulatibus videri posset; Sed quia tamen ipse ex diversis evidentibus textibus, quos allegavit, agnoscere tenetur, permiffam fuisse ejusmodi accusationem ob adulterii, suppositi partus, & veneficii crimen, parum utilitatis inde provenisse certum est, quia pleræque Conjugum querelæ ex prætenfa vinculi matrimonialis violatione proveniunt.

§. XVIII.

Progredimur ad *Doctores & Auditores*, ubi iterum homicidium lingvæ innumeris modis fieri potest. Assumamus saltem illum casum, si quando Auditor cæco impetu tradita Doctoris amplecti & in ejusdē verbajurare recusat, & tunc Doctor illum periculofissimum vel heterodoxum hominem esse declamat, & hoc ipso omnem promotionis spem illi præscindit. Concedimus quidem lubenter, Auditorem reverentiam debere docenti, eundemq; tradita illius tamdiu sequi adstrictum esse, quamdiu rationale & justam divertendi causam non habet. Verum si hæc cauta adfit, docens injustissime agit si discipulum ea propter traducat, aut hujus assensum per prætextū quæti prætexti extorquere velit. Etenim quartum præceptum in Scriptura nullibi ad Præceptores extenditur, neque de rebus controversis ad intellectum pertinentibus disponit. Auditores contra hujus criminis rei fiunt, qui fidos Præceptores ob seria monita ad vitā virtuosam oderunt, & tam apud exteros quam Parentes suos, imo Patronos, nescio cujus vel erroneæ doctrinæ, vel vitiosæ vitæ &

inhabilitatis ad officium ipsos infimulant, quo sæpe maximum detrimentum Præceptoribus inferri solet.

§. XIX.

Sequuntur *Ministri Ecclesie*, de quibus si quæras, an & illorum Lingva crimini homicidii inservire possit? affirmando respondeamus. Malumus tamen ea, quæ huc pertinent, verbis aliorum, quam nostris exponere. *Notissimum est*, inquit *Carpzov. in Jurispr. Consist. l. 3. tit. 9. Def. 98. n. 12. Clericos sapius affectibus suis regi, iisque indulgere magis, quam Laicos, & ubi d. l. n. 10. quæstionem ita formaverat: Num verbi minister, qui pro Concione verbis injurijs quempiam notaverit, hoc est peccatorem in publico ex suggestu vel expressè nominatum, vel graphice depictum, de peccatis, vel contra puritatem doctrinæ, vel contra honestatem vitæ commissis, perstrinxerit & reprehenderit, injuriarum teneatur? affirmative ad illam respondet atq; paulò post n. 16. hæc verba subjicit: ut scilicet officio suo fungi incumbit Pastoribus & Ministris Ecclesie, ne in concionando affectibus indulgeant privatis & odium sub prætextu muneris emittant, nec auditores injurijs profcindant. Quod si non fecerint, immunes à pœna & tuti ab actione injuriarum haud sunt. De illis, qui Auditores ex affectibus suis à S. Cœna & absolutione excludunt & tanquam putida Ecclesie membra proclamant, agit idem d. l. 3. Def. 107. Pertinet huc imprimis, si alterius Religionis affectu variis convitiis profcindantur & per consequentias illis affectas ceu pestilentissimi hæretici, athei, &c. populo depingantur, imo nonnunquam populus ad tumultum contra illos excitandum directo vel per indirectum instigetur. Graviter *B. Brunne- mannus in Jur. Eccles. l. 1. C. 6. M. 1. §. 5. In Elencho*, inquit, ac refutatione contrariarum opinionum nonnulli nostratium etiam candorem desiderant, dum quedam in homilibus ad populum talia dogmata Adversariis tribuunt, contra quæ illi protestan-*

testantur, ubi tamen quod nobis inique fieri querimur, nec aliis facere debemus. Sic loc. cit. §. 27. ubi de tolerantia diuersarum Religionum egerat, subijcit: Tolerantiam in eo constituto, ut Theologi a nominibus contumeliosis, v. g. Flaciani, Luderani, Papasini, Esavita, Suita, Sacramentarii &c. abstineant, nam nullum video usum hujus rei, potius majorem exacerbationem inde sequi existimo, ubi in notis addit Illustr. Dn. Strykius: Quam pauci sunt illi, qui non gloria privata captandæ ergo calannum stringant in adversarios; qui non calumnias, vel injuriosa seruis immisceant verba. Ab Auditoribus vicissim Pastores Ecclesiæ lingua occiduntur, si tanquam hæreticos, scelestos, & nescio quos pessimos homines, illos traducant, quod plerumque fieri assolet, si studium veræ pietatis à Pastoribus majori cum Zelo, ac communiter fit, urgetur: Quod si enim Pastores auditoribus indulgent, hi iterum illorum nævos, sat magno interdum, dissimulant & pallio amoris, ut loquntur, obtegunt, & sic manus manum lavare novit.

§. XX.

Magistratus & Judices tam in civilibus, quam criminalibus causis hoc crimine se polluere possunt, videlicet per falsas relationes ad Judicem superiorem, vel ipsum etiam Principem transmissas, quibus efficiunt, ut sæpe is, qui justissimam causam habet, inauditus & non visis actis condemnatur, quia pro Judicis Relatione præsumitur. Præcipue vero in criminalibus hoc fieri potest, si v. g. pro verbis Inquisiti, aut Testium, alia substituit judex, quibus maxime gravatur Inquisitus: vel si, dum Acta ad Facultatem aliquam Juridicam transmittuntur, literis requisitorialibus der Urthels Frage/ejusmodi circumstantias inserit, quibus Collegium ad condemnandum Inquisitum facile moveri potest, puta, si quis de homicidio inculpatus

fit, & Judex eum antea semper rixosum hominem fuisse scribat, licet hoc in Actis minime probatum fuerit *Oldeleop. Decad. 1. q. 9.* Optime proinde dispositum est in *Ordin. Process. Duc. Magdeb. c. 50. §. 13.* daß die Registratur des inquititi und der Zeugen Aussage durch einen geschwornen Gerichts-Actuarium oder Notarium publicum geschehen / und derselbe Aussage beydes des inquititen und der Zeugen nicht mit Nescit, Affirmat oder Negat; sondern mit denen Worten / wie sie geredet und ausgesprochen worden / aufzeichnen solle. Solet etiam in bene constitutis judiciis observari, ut literæ requisitoriales Actis inserantur, quo pertinet monitum *Dn. Brunnemanni* in der Anleitung zu vorsichtiger Anstellung des Inquisition *Processus c. 1. §. 6.* Das ist nöthig / daß die abgelassene Berichts-Schreiben an die Facultäten oder Schöppenstühle allezeit in copia denen Actis beygefüget werden / damit ein Inquitit daraus bey führender Defension sehen möge / ob Er nicht durch den Bericht in ein oder andern Umstände graviret sey / welches öfters zu geschehen pfelet. Imo Literas illas requisitoriales Inquisito, vel ejus Defensori communicandas, & si desideratur, in copia tradendas esse contra *Carpzovium* defendit *Justus Oldekop. Dec. 1. qv. 7.* quo cum ordinationem *Processus Gothanam* consentire asserit *Georg. Rensser Prax. Crim. P. 1. c. 8. §. 8.* licet hoc non ubique conformiter observari certum, atque adeo ad consverudinem cujusvis loci respiciendum sit. Et retulit mihi *Dn. Præses*, quod sæpius ex officio pronuntiaverit *Ampl. Facultas Juridica Hallensis*. daß für allen Dingen die an uns geschehene Urtheils-Frage ad acta zubringen / quoties videlicet ex ea senserunt, aliquid in præjudicium innocentium judices voluisse committere. Insuper tutissimum est pro Referente in casu, ubi tale quid refertur in literis requisitorialibus, quod acta non loquuntur, ut hoc plane non attendat, quoniam Judi

dici extra acta quid afferenti non credendum, *Mascard de Prob. Concl.* 35. n. 3. *Rennemann de transmiss. Act. or. c. 6. §. 20.*

§. XI.

Restat denique *Princeps*, qui quidem puniri in his ter-
ris etiam ob crimina contra Legem divinā commissa non
potest, quia superiorem præter Deum non agnoscit; inter-
im tamen ipsa crimina, & in specie nostrum Homici-
dium Linguæ haud raro ab eodem committi potest. Ex-
emplum huc pertinet ex sacris ubi *David* *Uriæ* ad *Joabū*,
qui *Rabbam* obsidebat, revertenti literas dabat hujus te-
noris 2. *Sam.* 11. v. 15. *Adhibite Uriam ex adverso praeliatorum*
fortissimorum, deinde avertite vos ab eo, ut percussus moriatur,
quæ hunc habebant effectum, (v. 16. 17.) ut Joab poneret Uri-
am versus locum illum, ubi sciebat esse viros sirenuos. Egres-
sisq; viris Civitatis & pugnantis contra Judam, ceciderunt
è populo, è servis Davidis, & mortuus est Urias Cithæus. Unde
proverbium originem traxit: Er hat Urias. Bristeffe bey
fish/ quando quis inscius sui ipsius infortunium procurat,
quod facillimè per ejusmodi literas fieri potest, præfer-
tim si tradantur à superiore, ubi in subditi arbitrio non
est, an nuncium agere velit, annon, sed ille jussa Principis
præcisè exequi tenetur. Simile exemplum est, quod
de *Bellerophonte* tradunt Historici, de quo consuli potest
Erasm. in Adag. Chil. 2. Cent. 6. Prov. 82. & Natalis Comes in
Mytholog. l. 9. c. 4. Referri etiam huc potest historia de *Acha-*
bo & Naborho 1. *Reg. 21. Subditi in Principem vero homici-*
dium linguæ committunt, quotiescunque debitum obse-
quium detrectant, Principem calumniantur, & Tyrannum,
injustum atque flagitiosum esse deprædicant, ex
quo sequuntur conspirationes, exacerbationes animo-
rum, & inextricabiles simulcates, quæ sæpe Principem in
vitæ & salutis periculum detruserunt.

§. XXII.

Sufficiant hæc de personis, *quæ homicidium Lingua committunt*; quæritur jam, *in quos illud committi possit?* Et respondemus breviter, *in omnes homines, parentes, liberos, Dominos, Servos, Conjuges, Præceptores, Discipulos, Pastores, Auditores, Iudices, Litigantes partes, Principes & Subditos*, id quod ex iis, quæ à §. 15. ad §. 21. dicta sunt, simul luculenter apparet, neque adeo proluxa & tædiosa repetitione opus habet. Illud tamen ratione *infantum & furiosorum* observandum est, quod licet illi ob defectum intellectus ad committendum hoc crimen idonei non sint, ipsi tamen lingua occidi sine dubio possint, non minus, quam si crasso modo & adhibita vi externa vita priventur, injuria enim ex affectu facientis constat, l. 34. ff. de obligat. l. 3. §. 1. ff. de injur. Videtur equidem casum non esse dabilem, ut infantes injuriis afficiantur, nondum enim tanquam doli non capaces, delinquere voluerunt & sic alter nihil verosimile proferre potest, quod maculam inferat; infanti. Interim alio intuitu dabilis est casus, ubi maximum infantis præjudicium vertitur, v.g. si suppositus esse arguatur & agnati sub hoc prætextu eum à successione paterna excludere intendant, ubi tamen jure Romano constitutum erat, ut licet alicui controversia facta fuerit, an inter liberos sit, huic tamen, si impubes esse deprehendatur, causa cognita perinde possessio dari debeat, ac si nulla de ea re controversia esset: *judicio in tempus pubertatis dilato l. 1. pr. & l. 1. ff. de Carbon. Edict.* Circa *furiosum* adhuc plures casus occurrere possunt, videlicet si dicatur, illum tantis vitiis se olim maculasse, ex quibus furor necessario consequi debuisset, qualia vitia sunt crapula & comestiones perpetuæ, foedæ libidines &c. item, DEUM ex justa vindicta hunc hominem ratione sua privasse, quemadmodum sæ.

fæpius audiuntur voces de aduerfitate aliorum gauden-
tium, das hat *Et* umb mich/ umb diesen oder jenen gar wol verdie-
net. Alienantur enim hoc modò animi hominum, ne fu-
rioso succurrant, aut ejus misereantur, qui tamen mise-
ricordiã quàm maximè opus habet. Quoad *Prodigum* res
est clara, quod iisdem modis, quibus aliis hominibus, illi
homicidium inferri possit. Specialis tamen casus est,
quando quis, præcipuè cognatus, alterum calumniis one-
rat, ac si bona sua dissipet, quò hic tanquam prodigus de-
claretur & alter administrationem bonorum accipiat, in-
deque dulce lucrum captare possit, prodigi enim & furi-
osi sunt in curatione agnatorum, §. 3. *J. de curat.*) Idem ob-
tinet, si declaratio facta & Cura agnato jam demandata
fit, & ille, licet prodigus ad sanos mores redierit, calu-
mniis suis efficiat, ne iterum homo frugi declaretur,
quod in furioso etiam fieri potest.

§. XXIII.

Committitur homicidium lingvæ regulariter in no-
lentes. Sed quid, si in volentem committatur? Adducam
casum plane singularem ex *Caut. Contract. Illustr. Dn. Stry-
kii Sect. 2. c. 6. §. 16.* ubi Debitor Chirographo sequentem
clausulam inferuerat: Die Gläubigerin solte im Fall nicht er-
folgender Zahlung befugt seyn/ seine/ des Schuldners/ Güther
nach belieben/ eigenmächtig zu occupiren/ ihn aus denselben
auch mit gewapneter Hand heraus zu sehn/ zc. Solte sie auch der-
gestalt ihre Vergnügung nicht erhalten können/ so gäbe der De-
bitor ihr freye Macht und Gewalt/ ihn mit Schelt- und Schmä-
he- Schrifften an allen Orten und Enden anzugreifen/ selbe
anzu sehn/ auch davon nicht abzulassen/ bis die Gläubigerin
vergnüglich bezahlet/ und solle sie durch dergleichen procedur
wieder Recht nicht gehandelt haben. Jam ponamus, solu-
tionem non potuisse obtineri à Creditore nec per i-
plam bonorum debitoris occupationem, & ideo Creditri-

D cem

cem Debitorem variis contumeliis ore prolatis & scripto
 comprehensis onerâsse, quæritur quid juris? & an Credi-
 trix contra Debitorem peccâsse dici possit? alium casum
 recenset *Vir illustris d. tr. Sect. 1. c. 5. §. 21.* ubi Debitor in in-
 strumento obligationis illum Advocatum infamem pro-
 nunciaverat, qui ipsi contra Creditorem patrocini-
 um præstiturus esset, his formalibus: Er wolte auch hiemit den se-
 nigen Advocaten, welcher ihm wieder die in gegenwärtiger
 Obligation enthaltene Verbindung dienen würde, vor einen
 Schelm erkläret haben. An reperitur nihilominus Ad-
 vocatus, qui ipsi patrocini-um præstat contra Creditorem,
 quæritur quid juris? Hic, quantum quidem ad casum po-
 steriorem, res dubio caret, quia ex promisso suo legibus
 contrariante nemo jus accipit, tertium quandam, qui ro-
 gatu ipsius causæ patrocini-um gerit, infamiâ afficiendi,
 quod ne quidem in viribus ejus positum est, & propterea
 si Debitor hoc casu Advocatum injuriis afficit, is huic acti-
 one injuriarum tenetur. Quoad casum primum autem
 majus dubium subesse videtur. Volenti si quidem non fit
 injuria, *l. 1. §. 5. ff. de injur.* & quilibet potest favori pro se in-
 troduco renunciare, *Nov. 136. c. 1.* ergo & actioni ob inju-
 rias ab altero illatas comperenti. Verum enim verò, quia
 tale pactum est turpe & ad delinquendum in vitat, ideo
 nullius efficaciac id esse putamus, cum *Illustr. Dn. Strycio d.*
tr. S. 2. C. 6. §. 17. & omnino distingvendum inter *injusta pati,*
& injuriam pati. Licet igitur volenti non fiat injuria, pate-
 retur tamen hoc casu volens injustum. Ad crimen autem
 & pœnam sufficit, quæ injusta passum, ut maximè volens
 passus sit, si modo atrocius quippiam sit, quodque non erat
 in ejus potestate, dicente *Anton. Matthæi de Crimin. proleg.*
c. 3. n. 3. circa fin. Quemadmodum ergo homicidium com-
 mittit, qui alium e. g. vitæ molestiarum pertæsum, & ob
 id

id mortem libenter suscipientem occidit: ita & linguâ occidit is alterum, qui ex causa aliqua inductus, (uti in casu nostro erat inopia Debitoris) licentiam infamandi alicui concedit. Si enim ejusmodi causa non adfit, non dabitur casus, ut quis in injurias sibi inferendas consentiat, nisi forte integritate mentis destitutus sit, aut res inter amicos jocantes agatur. Ergo quamvis possim concedere alicui, ut e.g. quando libuerit, equum meum sclopeto interimat, & sic hoc respectu mihi, ut volenti, non fiat injuria; non tamen à re, de qua pro lubitu disponere possim, ad famam & vitam, dispositioni meæ liberæ exemptam, argumentatio procedit. Quod de renunciatione favoris allegabatur, huc pariter applicari nequit, quia hæc renunciatio alterum ad delinquendum invitaret, quod non admittunt jura.

§. XXIV.

Variis itaq; modis Homicidium Lingvæ committitur, scil. *vel in judicio, vel extra judicium*. In judicio *vel judicando, vel denunciando, vel accusando, agendo & excipiendo, vel advocando, vel denique testimonium ferendo*. Extra judicium *vel sit publicè, vel privatim, & illud quidem iterum vel ore, vel scriptis, &c. quæ omnia fusissimâ explanatione perfecti possemus: sed quoniam, ubi de Personis, quæ hoc crimen committunt, fuimus solliciti, subinde hæc simul jam in se persim, ideoque nonnulla paucis adhuc supplebimus.*

§. XXV.

Judex hujus criminis reus fieri potest inter alia etiam, si nimis credulus sit, & statim ad vagam quamlibet denunciationem specialem inquisitionem contra certam personam instituat, quæ si non ipsa vita, certè tamen fama & maximâ ut plurimum bonorum parte exinde spoliatur, ob nimium illi excessum, qui in exigendis sportulis judicialibus committitur, & opinionem subit. licet erroneam, com-

munem tamen, inquitum statim infamiae maculam labo-
rare. Is quoque qui ad *denunciationem* vel ex malitia, vel ex
levitate profilit, pari tunc gradu cum Iudice tenetur, quod
idem in *Accusatione* obtinet. Porro multi *Actores* reperiun-
tur, qui alios ex sola malitia Processibus fatigant, *werffen*
ihnen etnen Process an den Hals / ut facultatibus eas e-
mungant: contra *Rei* quam saepissime exceptionibus frivo-
lis Actoris intentionem eludere intentant, ac postea ad a-
sylum affectatae ignorantiae: *Si fecisti nega*, contra consci-
entiae dictamen prolabantur, perinde ac si lex aliqua ad-
esset, quae serio a Reis exposceret, ut praecise litem negati-
ve contestentur, & per consequens actori onus probandi
gravissimum imponant, ex quo in consuetudinem abiit,
quod lites penè immortales fiant, & proverbium: *Spira li-*
tes spirant, sed non expirant, non solum in iudicium Ca-
merae, sed in quaecunque Germaniae fora quam optime
quadret. Multi Actores per hanc malitiam reorum eo adi-
guntur, ut justissimam causam, deserere cogantur, vel si
tandem Diis placet, ut intra seculum, & quod excurrit,
causa finem inveniatur, plus sumptuum se impendisse ple-
rumque deprehendunt, quam ex victoria causae iterum
consequuntur, quod certe maximam rei familiaris jactu-
ram infert.

§. XXVI.

In Criminalibus porro causis delictum hoc committi-
tur *nominando innocentem tanquam socium commissi criminis*.
Notabile casum ad hanc materiam facientem refert
Keyser Prax. Crim. p. 1. C. 6. §. 15. Es hatte eine lose Weibel un-
terschiedene ledige und verhehlte Personen zu ihrer Schwänge-
rung angegeben und hernach zum theil revociret / endlich
aber noch eine verhehlte Mannes-Person / so auch mit ihr
Ehebruch getrieben haben sollen / bezüchtiget / jedoch dieselbe an-
fangs weder zu nennen noch mit richtigen Umständen zu be-
schreiben gewußt / vielmehr aber hernach / was des wegen regi-
stri-

strivet/ nicht geständig seyn wollen/ bis endlich Meldung geschehen/ ob hätte sich die Bettel besser bedacht/ und wisse/ wer diese Person sey/ und selbe genennet. Worauf dieser Ehemann/ ob Er gleich sonst bonæ famæ gewesen/ vorgefordert/ und da Er bey der Vorhaltung nichts an solcher Beschuldigung geständig seyn wollen/ ihm die Confrontation mit der Bettel angethan auch allen widersprechens unerachtet damit verfahren worden. *Concurrit hic etiam enormis excessus Judicis, quem jam §. prec. ab iniur. notavimus, dum scilicet Judex nimis credulus & simul nimis facilis fuit ad confrontationem instituendam, unde etiam postea à Scabinis Lipsiensibus pronunciatum fuit: daß der angegebene Socius criminis von angestellter Inquisition zu absolviren/ und bleibe ihm N. wegen unrechtmäßig wieder ihn angestellten Inquisition gebührend zu belangen unbenommen; Eadem est ratio in suggestionibus, quæ fiunt à Judice, quando vel in inquisitione generali ex testibus quærit, annon Cajus vel Titius e.g. homicidium commiserit, vel in speciali inquisitione & examine inquisiti, hunc interrogat: annon Cajo vel Titio socii delicti fuerint. Qui questionem habiturus est, inquit Ulpianus in l. 1. §. 21. ff. de Quest. non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter, quis id fecerit, alterum enim magis suggerentis, quam requirerentis videtur. conf. Gotbofr. ad d. l.*

§. XXVII.

Instigationes Advocatorum & diffusiones ne Partes inter se transigant, huc maximè etiam pertinent, quia dum ejusmodi Advocati ex diffidiis litigantium panem lucrari quærunt, litigantes eò ipsò ad incitas rediguntur. Et certè qui optimè lites protrudere novit, sæpius peritissimus existimatur. Nota est historia de Advocato quodam, qui alteri Advocato filiam elocans eidem locò dotis aliquot processus magni momenti tradebat. Erat autem gene-

homo antiquæ fidei, qui bonâ fide agebat & intra paucos menses vel annos omnes causas ad finem perducendo victor existeret, quô factô focerum, ut alia media conquirendi panis quotidiani suppeditaret, urgebat. Hic verò, vah! inqueibat, quàm insipido homini filiam elocavi, qui intra breve tempus perdidit, quod mihi & nepotibus meis sustentandis fatis fuisset. Præterea sunt etiam multi, qui ommissis causæ momentis ad convitia deflectunt & Clientem suum non rarò gravibus pœnis subjiciunt.

§. XXVIII.

Præcipuè autem homicidium lingvæ in Judicio committitur per *falsum Testimonium*, si Testes vel odio, aut amicitia inducti, vel muneribus corrupti, animosè contra accusatum deponunt. Quia enim Judex fidem eorum sequi tenetur, è contrario autem malitia animi, aut corruptio, non semper ab eo, contra quem producuntur Testes, liquido probari potest; hinc necessarium consequens est, quod ejusmodi depositionem judicis condemnatio & per hanc jacturà vitæ, famæ & bonorum condemnatum sequatur. Experiebatur hoc suò damno *Nabotus*, de quo in historia Achabi, 1. Reg. 21. v. 11. 12. 13. Scilicet, *veniebant duo homines nequam, consedebant ex adverso ejus & testabantur contra Nabotum coram populo dicentes: Maledixit Nabot DEO ac Regi: sic eduxerunt eum extra civitatem suam, & lapidibus obruerunt eum, ita ut moreretur.* Hinc lingva fallax, & testis falsus mendacia conflans à Salomone recensentur inter septem illa, quæ sunt abominationi animæ Jehovæ, *Prov. 6. v. 17. 19.*

§. XXIX.

Deniq; quomodo *in scriptis* committatur, jam ex parte simul indicavimus §. 27. *in fin.* Fieri præterea potest per libellos famosos, Pasquillos, injurias scriptas, de quibus omni-

in omnibus supra dictum fuit. Addimus in præfenti tantum, quod plerumque etiam *in libris & Tractatibus* sub specioso Titulo editis committi possit. Et quidem hoc delictum inter Eruditos maximè deprehenditur, quò magis scilicet hi in omnibus facultatibus de variis controversiis inter se decertant, quod reliqui, e.g. Rustici, Opifices, Mercatores, Milites, &c. non ita faciunt, utpote qui ab ejusmodi studiis plane sunt alieni. Non est, ut hic Jctos, Medicos, & Philosophos excipiamus, dantur enim & inter hos ingenia, quæ convitiandi genere delectantur; Solet tamen hoc crimen maximè in Controversias Theologicas irrepere quò majoris scilicet ponderis hæ esse putantur, & quilibet se Zelò divinò instructum esse credit: Explanemus rem verbis *Brunnemanni ad l. 9. ff. de injur. Quid dicendum est, inquit, de scriptis hodiernis Theologorum? Ea pro famosis libellis haberi nequeunt, quia crimina rarò (interdum tamen & hoc faciunt,) impingunt, sed pro infuriosis scriptis elenchicos nonnullos libellos habendos & a Magistratu puniendos esse, negare nemo nequit. Religio religiose defendenda, non per scommata & Cachinnos.*

§. XXX.

Probationem hujus criminis, quod attinet, ea peragitur illo modo, prout in aliis criminibus probandis procedi solet, neque adeò hic speciale quid occurrit. Quoniam tamen verbis vel ore prolatis, vel scripto comprehensis committitur homicidium lingua; hinc ex rei natura consequitur, probationem vel per testes, vel per instrumenta peragi & hoc ultimo casu instrumentorum recognitionè aut juratam diffensionem urgeri posse. Admittuntur quoque præsumptiones & conjecturæ, quales desumuntur ab inimicitia præcedente, comparatione literarum, &c. & pro re nata vel juramentum suppletorium Actoris, vel purgatorium Reo injungitur. Referri huc quodammodo potest

test l. 22. C. ad L. C. r. n. de falsis quæ de crimine falsi disponit, quod ubi ejus examen inciderit, acerrima feri debeat indagatio argumentis, testibus, scripturarum collatione aliisque vestigiis veritatis, conf. etiam l. 23. & 24. C. eod. in conficiendis Patquillis hoc artificio uti solent, ut literas vel potius integra vocabula ex vetusto aliquo libro excendant, & cum charta eadem conglutinent & sic rem exprimant, ne manus ipsos prodant; In tali ergo casu consultum erit, ut si contra aliquem urgentes præsumptiones militent, Judex statim per ministros judiciales scrinia inculpati per-vestigari curet, annon res suspectæ aut instrumenta ibi reperiantur, & sic convinci eò citius possit. Adhibendi tamen sunt Testes cum Notario, & per hunc omnia, quæ reperta fuerunt, & quæ aliàs ad causam pertinere videntur, in scripturam redigenda, v. pluribus *Brunnem. Proc. inquisic. 8. Membr. 2. §. 7. 13. seqq.*

§. XXXI.

Pœna homicidii nostri pro varietate juris & Legum ipsa quoque varia est. Quantum autem primò ad jus divinum attinet, sicut DEUS serio prohibuit, ne quis lingvâ in proximi damnum abutatur, v. Exod. 20. v. 16. c. 23. v. 1. Deut. 5. v. 20. ita quoque in transgressores hujus legis severè & quidem pœnâ Talionis animadverti voluit, de quo agitur Deut. 19. v. 16. ad 21. Si surrexerit testis injurius in aliquam, ad testificandum in eum apostasiam, eum sistent se duo viri, quorum fuerit controversia ista, coram JEHOVA, ante Sacerdotes aut Judices, qui erunt in diebus illis. Quumque inquisiverint Judices illic benè, sic ecce Testis falsus est testis ille, falsum testatus est contra fratrem suum, omninò facietis ei, quemadmodum molitus fuerat fratri suo, ut tollas malum è medio tui: & qui reliqui sunt, audientes timeant, neque pergant deinceps facere simile quicquam huic rei male in medio tui. Ne igitur parcito oculus tuus: VITA PRO VITA, OCULUS PRO OCULO, DENS PRO DENTE, MANUS PRO MANU, PES PRO PEDE [quæ

(quæ pœna & aliis in delictis statuitur *Exod. 21. v. 23. Lev. 24. v. 19. 20.*) Disputant hîc quidem acriter Hebræorum & nostri Doctores, an ista dispositio secundum literam sit intellegenda, an verò per illam, tanquam proverbialem locutionem tantum indigetetur, pœnas delictis proportionatas esse debere, ne scuticâ dignum horribili flagello sectemur, & contra, quorum aliqui priorem, alii vero posteriorem opinionem amplectuntur, rursus alii autem dicunt, licuisse quidem injuriæ rationem expôscere Hebræis apud Judices, secundum literam legis, verum non tanquam licitam, sed solum majoris mali virandi causâ, quod gens ad uitionem valdè prona esset; v. pluribus *Pufendorff. de J. N. G. l. 8. C. 3. § 27. Anton. Mathei de Crimin. tit. de injur. c. 2. §. 23.* Verum enim vero in fundamenta cujuscunq; ex his tribus concionibus inquirere nostri instituti non est, ad scopum siquidem nostrum sufficere potest, quod siue secundum literam intellegenda sit lex divina, siue minus, Deus tamen rigidè calumniantes puniri voluerit. Nec refragatur, quod adductus Textus solummodò de teste falsario loquatur; Respondemus enim & in legibus divinis procedere Regulam, quod ubi eadem ratio, ibi eadem quoque legis dispositio adsit. Sicut ergo communiter sub falso testimonio testium omnes detractiones & calumniæ aliorum hominum, judicialiter & extrajudicialiter, publicè & privatim, ore & inscriptis factæ à Theologis comprehenduntur; Ita & pœnam ab uno casu ad alterum extendere absolum haud erit.

§. XXXII.

Quoad *Jus Romanum* distingvi debet inter *jus antiquum* & *novum*. Jure antiquo ex *L. Remmia* secundum alias Memmia, cujus jam Cicero pro Sexto Roscio mentionē facit,) calumniatorum fronti litera k inurebatur, quia olim Ka-

E

lurnia

lumnia, non calumnia scribebant, l. 1. §. 2. ff. ad SC. Turpill. ibique Gothofr. unde in l. 13. ff. de Testib. calumniatori homo integræ frontis opponitur. Cicero loc. cit. accusatores anferibus & canibus Capitolinis confert eosq; postea ita alloquitur: *Crura quidem vobis nemo suffringet; sed si ego vos bene novi, literam illam, cui vos usq; ed inimici estis, ut etiam alias omnes oderitis, ita vehementer caput affigent, ut postea neminem alium, nisi fortunas vestras accusare possitis, v. Henel. Ot. Wratistav. c. 16.* Hanc legem postea sustulit Constantinus in l. 17. C. de pœn. ex hac ratione, quod facies ad similitudinem pulchritudinis cœlestis figurata sit eaque maculari non debeat, & è contrario constituit, ut inscriptiones immanibus & insurris fiant, licet quoad rationem illam imperatorem aliquid humani passum esse recte moneat Henel. loc. cit. & Matthei de Crimin. ad l. 48. ff. tit. 18. n. 11. quia scilicet imago Dei non in facie hominis externa, sed potius in interna pulchritudine, hoc est, conformatione virium animæ cum DEO & ejus lege consistit. Ex quo videre licet, quod quamvis ante Constantinum Vespasianus & Titus Delatores flagellis cæsos per Amphitheatri arenam spectandos traducerent: Pius verò Antoninus eosdem si non probarent, capitali pœna afficeret, & si probarent, oblato præmio infames dimitteret, Alex. ab Alex. dier. genial. l. 4. c. 22. inustio tamen stigmatum non fuerit abrogata usque ad legem Constantini modo adductum. Jure noviorum calumniatoribus similitudo supplicii dictata est ab Imperatoribus Honorio & Theodosio in constitutione l. ult. C. de accusat. & inserta est. Ipse quoque Constantinus jam pœnam aliam præter inustionem stigmatum dictitasse calumniatoribus videtur propter l. 5. C. de Delat.

§. XXXIII.

Hæc delatorum & Accusatorum calumniantium pœna erat jure Romano; Reliqui, ut falsi Testes, judices corrupti, &c. pœna falsi ex Lege Cornelia afficiebantur. Viderur equidem primò intuitu istam pœnam solummodo statutam fuisse in eos, qui circa testamenta aliquid admitterent, v. g. si quis testamentum amoverit, celaverit, eripuerit, deleverit, interleverit, subjecerit, resignaverit, item, si quis testamentum falsum scripserit, signaverit, recitaverit dolo malo, l. 2. ff. ad L. Corn. de fals. sicuti etiam per totum illum Titulum exempla falsi circa testamenta commissi frequenter adducuntur; Sed salva res est, quia plurimæ leges dicti tituli testis falsi, &c. expressè mentionem injiciunt. Statim in l. 1. §. 1. 2. 3. d. t. dicit Martianus: *Pœna Legis Cornelia irrogatur ei, qui ob instruendam advocaionem testimoniave pecuniam acceperit, pãlusque fuerit, societatem coierit ad obligationem innocentium. Sed & si quis ob renunciandum, remittendumve testimonium, dicendum vel non dicendum, pecuniam acceperit, pœna Legis Cornelia afficitur: & qui Judicem corruperit, corrumpendumve curaverit. Sed & si Judex constitutiones Principum neglexerit, punitur. conf. l. 20. 21. 31. ff. cod.* Quænam autem pœna falsi propriè sit, de finiri non potest, aliquando in liberis obtinuit deportatio cum publicatione omnium bonorum, in servis autem ultimum supplicium, l. 1. §. 13. d. t. aliquando relegatio, l. 13. §. 1. aliquando multa, l. 31. cod. ad eoque pœna est arbitraria. conf. Martini de Crimin. ad l. 48. ff. Tit. 7. c. 2.

§. XXXIV.

Jure Canonico pœnæ tam fori interni, quam externi, (juxta styllum Canonistarum,) & harum aliæ spirituales, aliæ corporales pròditæ sunt. Ad pœnas fori interni referendum c. 7. caus. §. q. v. ubi disponitur, quod si quis falsum dixerit, vel personas innocentes falsò crimine maculaverit, is

juxta sacerdotis arbitrium diuturna pœnitentia expurgari debeat. Pœna fori externi spiritualis est *Excommunicatio*, c. 4. & 8. *caus. qv. 9.* imò ipsum *anatHEMA*, si quis famosum libellum in Ecclesia ponere inventus fuerit, c. 3. *caus. qv. 1.* deinde etiam *suspensio*, c. 2. X. *de Calumniat.* ibi: *Vobis mandantes; quatenus memoratum Magistrum Scholarium, donec canonicè suam purgaverit innocentiam, scilicet quod non calumniandi animo ad hujusmodi crimina proponenda processit, ab officio & beneficio suspendatis, ut ceteri simili pœna perterriti ad infamiam suorum facile non prosiliant Prelatorum.* Ad pœnas corporales referenda *infamia irrogatio*, c. 1. c. 5. *qv. 6.* Pœna *aliois*, c. 2. *ibid.* & si hæc ex natura facti & circumstantiarum infligi non possit, *verbera*, c. 3. *ib.* & *deportatio*, c. 1. X. *de Calumniat.* Habetur quidè in c. 5. *caus. qv. 6.* etiam pœna capitalis, scilicet, quod *delatori lingua capulari, aut convictio caput amputari debeat*; sed statim subjicitur, quod Gratianus hoc capitululum Hadriani, quantum conjicere liceat, ex Legibus secularibus attulerit; Canones enim non dicunt pœnas in vindictam sanguinis transeuntes, sed eas tùm quoad sententiam, tùm quoad illationem Magistratibus civilibus committunt, v. *Ziegler. ad Inst. Lancell. l. 4. tit. 1. verb. Criminalia judicicia. Dessel. Erotem. jur. Can. l. 5. tit. 37. qv. 5. in f.*

§. XXXV.

Videndum jam de *praxi bodierna*, quidnam circa pœnas calumniantium obtineat. Accusatorem, seu potius Denunciantem, accusationes enim hodiè rarissime fiunt, imò quemcunque alium, qui lingua sua ad lædendam alterius vitam, famam aut bonam abutitur, hodie adhuc pœna afficiendum esse & affici etiam, extra omne dubium est: Sed de eo quæritur, qualis pœna imponi debeat? Respondemus, quia pœna lege aliqua publica non deprehenditur

tur determinata, neque etiam commodè illa determinari potest obvarietatem circumstantiarum in quovis facto occurrentem, quod hinc pœnæ arbitrariæ locus fit. Consentit quoad Denunciatores *Manzius in Decif. Palat. in. qu. 68.* dicens, Judicem juxta facti & personarum qualitatem modò pecuniariam, modò corporalem pœnam imponere posse. Eadem est sententia *Carpzovii in Pr. Crim. qu. 39. n. 20. seqq.* ratione criminis falsi, qui primario se fundat in *Art. 112. 113. & 115. Constit. Crim. Carolinae*, quæ de falsario dicit, daß Er zu Peinlicher Straffe angenommen/ ihme das Land verbotten / oder an seinem Leibe/ als mit Nuthen ausgehauen / oder dergleichen nach Gelegenheit und gestalt der Ubersfahung ge- straffet werden solle. Ita videmus quotidie, quod ob injurias verbales, famosos item libellos & Pasquillos poena arbitraria in judiciis dictari solet, prout injuria atrocior est, aut levior, pro qualitate item criminis in Pasquillo alteri imputati, v. *Carpz. l. c. qu. 94. n. 32. seqq. & qu. 98. n. 8. seqq.* quamvis quoad pœnam Pasquilli notandum fit, quod juxta *Const. Crim. Art. 110.* hoc casu pœna *calionis* obtineat, ut scilicet autor pasquilli eidem pœnæ subjiciatur, quæ in crimen, quod alteri imputavit, statuta est. *Carpz. l. c. Struv. S. J. C. Ex. 48. 1. b. 76. Bocer. ad l. un. C. de fam. lib. c. 1. n. 3. & 33.*

§. XXXVI.

Exasperatur pœna pro ratione circumstantiæ personarum præcipuè quò pertinet dispositio juris Canonici in *c. 1. X. de Calumn. quod fortius crimina illa punienda esse ait, quæ sacratis hominibus, i. e. Clericis, inferuntur*, ob majorem scilicet reverentiam, qui ipsis propter sacrorum administrationem debebatur. Quo major enim est ratio, quæ aliquè à delicto debebat avertere, eo magis pœna debet aggravari. Ex rationis identitate idem dicendum erit, si clericus sit delinquens. Huc spectat *l. 8. C. de Episcop.* quæ clericos

cos falsa testimonia perhibentes etiam majoribus pœnis, quàm alios, afficiendos esse dicitur. Presbyteri, inquit imperator Theodosius, *citra injuriam questionis testimonium dicant, ita tamen, ut falsa non simulent.* Ceteri verò Clerici, qui cum deinde gradum vel ordinem sequuntur, si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout Leges præcipiunt, audiantur. Ut salva tamen sit litigatoribus falsi actio, si forè Presbyteri, quo suo nomine superioris loci testimonium dicere citra aliquam corporalem injuriam sunt præcepti, hoc ipso, quod nihil metuant, vera suppresserint. Multò enim magis pœnâ digni sunt, quibus cum plurimum honoris per nostram justitiam delatum est, occulto inveniuntur in crimine. Rationem hujus dispositionis affert duplicem Brunnemannus ad d. l. (1) quia Clericus spe impunitatis (ob privilegia sua) in hac specie videtur deliquisse, & sic gravius aliis, & (2) quia dignitas augot crimen, quando crimen cum dignitate & professione pugnat. Quò major enim pro tali persona est præsumtio veritatis, eò major quoque est impostura & delictum. Quæ posterior ratio cum eâ quàm modo attulimus, coincidit.

§. XXXVII.

Mitigatio pœnæ videtur obtineri posse, si quis e. g. se ex iracundia aut amore ad verba injuriosa prolapsus esse prætendat, ut si gloriatur, se virginem aut viduam honestam carnaliter cognovisse, quò eò citius illam uxore accipere queat. Efficit enim amor, ut quis mentis suæ non ita compos sit, adeoque in peccante non videtur esse tanta præteritis. Unde amor æquè ac ira furori subinde comparatur. De iracundia jam supra diximus, ubi de homicidio linguæ doloso fuimus solliciti. Prætensum amorem quod attinet, sine dubio est, per istiusmodi verba gloriatorum famâ virginis & viduæ honestæ maximopere periclitari, & quamvis gloriator ille dolum malum infamandi virginem à se abfuisse asserat, hoc tamen asserere cum specie veri.

ritatis non potest, quia si voluit, facile scire potuit, exinde nil nisi detrimentum famæ alteri obvenire posse. Neque amor est aut ejus signum diffamare personam amatam, sed plerumque alius affectus majori odio dignus latet. Hinc Clerico gloriatori de stupro virgini illato suspensio dictata in *c. 9. X. de excess. Prælat.* Pariter in *Const. Elect. Sax. 45. p. 4.* disponitur: Dieweil dann solches eine ganz beschwerliche Diffamation ist/ dadurch Frauen und Jungfrauen an Ehren bößlich verleget werden; So ordnen und setzen Wir / daß ein solcher Verbrecher oder Verteumbder neben dem Wiederruff/ so Er dem Dart thun soll/ mit willkührlichen Straffen/ als Gefängnis/ zeitlicher oder ewiger Landes-Verweisung/ samt Staupens Schlägen nach Gelegenheit der Umstände beleet und gestrafft werden soll.

§. XXXVIII.

Sed annon excusabitur, ad minimum in tantum, ut poenæ mitigationem obtineat, qui se aliò mandante (qui *Adjunctus* vocatur in *l. 17. C. de Accusat.*) hoc crimen perpetrasse probare vult? Ita videtur, quia hic non habet prærefin alterum convitiis onerandi, sed saltem instrumenti locò est; Verum quia novit esse contra Leges, quod Mandator ab ipso exposcit, & ille hoc nihilominus suscipit, hinc excusationem minimè meretur, sciens enim & volens contra Leges insurgit, neque adeo pro nudo instrumentò haberi potest. Optimè *Gordianus* in *l. 5. C. de accus.* Non ideo, dicit, minus crimine sive atrocium injuriarum judicio tenetur is, qui injustam accusationem incidit, quia dicit alium se hujusmodi facti mandatorem habuisse. Namque hoc casu præter principalem Reum Mandatorem quoque ex sua persona conveniri posse ignotum non est. Rei turpis enim nullū mandatum, & sic nulla exinde profluens obligatio est, *l. 6. §. 3. ff. Mandati. l. 26. ff. de V. O.* ideo qui nihilominus tale mandatum exequitur, rem sponte sua peregrisse censetur.

§. XXXIX.

Satisfactio privata obtinetur per actionem Legis Aquiliae & injuriarum. Actio L. Aquiliae tum praecipue usum habebit, si supponamus casum, ubi per alterius calumnias magnum in facultatibus meis damnum passus sum, qui etiam in mercatoribus obtingere potest, quando linguae maledicentia illos fide Creditorum suorum quis spoliat, & remediis quaerendi alimenta exuit. Actio autem injuriarum generale remedium est & ad omnes casus se extendit, siue vitam meam, famam aut bona alter per linguae aciem arroferit. Aestimantur in eadem injuria illata & summam aestimatam sibi adjudicari petit Actor: vel etiam actione ad palinodiam agit, quarum actionum posterior in homicidio aut vulnere linguae quidem, habere locum potest, etsi non obtineat in vulnere vera. Non possumus, quin hic subjiciamus plane singularem recantationis formulam, quam Nobilis femina, quae Comitissas quasdam gravissimis pudicitiamque earum laedentibus affecerat injuriis, sub initio hujus seculi Pragae in curia, urbis veteris in conspectu omnium interessentium multorumque aliorum Regni procerum canere coacta est, quam ex antiquiore quodam MSC. refert *D. Harung. in Diss. de act. ad Palinodiam. hab. Jenae 1692.* Demnach die welgebörne und edle Frau A. S. S. eine geböhrne Gräffin zu M. &c. auch das Wolgeböhrne Ehrentugendreiche Fräulein / Sel. M. S. geböhrne Sel. und Gr. zu P. und VV. Joh. J. von E. N. von V. Eheweib / ohne alle gegebene Ursach und beständigen Grund / Gottes Ordnungen und Sägungen / auch Ehrstlicher Liebe / aller Zucht und Ehrbarkeit und offenbahrer Warheit durchaus zu wieder (wie ich dessen aus denen ergangenen Actis und zu beyderseits geführten Zeugnissen anugsam überwiesen) an Ihro Gnädigst wolhergebrachten Gräff- und Sel. Ehren / guten Nahmen und

Leu:

Leumuth bößlich / fälschlich / Ehren verleglich / lästerlich / und verläumbdertlich angegriffen / beleidiget und gegen männlichen aussgeschrieben und gang höchststraffbahrer Laster öffentlich und ungescheuet beschuldiget: Solches alles auch aus giftigen leichtfertigen Gemüthe also selber bößlich und vermessenlich erdacht / und zu vielen unterschiedlichen mahlen dergleichen lästerliche und bößhafte Verläumbdungen in Gegenwart hohen und niedrigen Standes = Personen ungescheuet und leichtfertiger Weise wiederholet / und dadurch Ihre Gm. zu Dero selbst eigenen auch Dero ansehnlichen stattlichen Geschlecht und Freundschaft / höchsten Beschimpffungen und Verkleinerungen derer Gräff- und Fräulichen Ehren / guten Nahmen und Leumuths wider mein Gewissen und Wohlberouft in bösen Argwohn und Verdacht zu setzen / mich gang unantwortlicher / leichtfertiger und ehrvergesendlicher Weise unterstanden / da ich doch nicht das allergeringste (obich mich wol eines grossen Beweißthums vermessenlich und trotzig gerühmet) beygebracht noch erwiesen / sondern auff lauter Unwarheit und fälschlich erdichteten Ungrund öffentlich befunden worden; Als thue dem ergangenen und von Röm. Käys. Maj. approbirten und jeso öffendlich abgelesenen rechtmäßigen Urthel zufolge / Ich / als eine überroundene / bößhaftige / leichtfertige / vermessene Verläumbdertin und Ehrendiebin solche bößhaftige / leichtfertige / vermessene / fälschlich erdichtete / erlogene / ehrenschänderische / ehrenverletzliche Auflagen / Verläumbdungen und Lasterungen / so oberzehster massen wider vordgedachte Wohlgebohene Fr. Gräfin und Dero Fräulein Tochter ich über meine leichtfertige / unwahrhaftige / ehrenschänderische Zunge vielfältig ausgespien / hinwieder in meinen verlogenen Hafs hinein schlingen / und vor diesem gangen Umstande / als fälschlich erdichtet und erlogen / öffentlich wiederruffen / und mein verlogenes Maul mit einem Dackensreich straffen / und daneben so wohl gedachte Wohlgebohene Fr. Gräfin und Ehrentugendreiches Fräulein / als auch alle diejenigen / so hierunter interressiret und ich bößlich und mercklich beleidiget / umb Gottes willen bitten / daß Sie mir solches alles aus Christlicher Liebe und Gnade verzeihen und vergeben wollen. Meretur hæc ipsa formula disqui-

fictionem: an jure potuerit delinquenti præscribi? & annon evidenter contra bonos & Christianos mores sit. Nec enim S.C.M. formulam hanc in sententia præscripsit, sed saltem jussit recantari. Interim rem aliis dijudicandam relinquo.

§. XL.

Quemadmodum verò, uti dictum, actio injuriarum in omnibus casibus, quibus vitæ, famæ aut bonis damnum intulit, aut inferre voluit alter lingvæ suæ petulantia, ad obrinendam satisfactionem privatam competit: ita nullum dubium est, quia in specie etiam eidem contra denunciantem vel Accusantem, (par enim ratio adest) locus sit, si hic delictum, cujus alterum insinulavit, postea probare nequeat. Videri potest *Confl. Crim. Art. 12. verbis.* Und damit derselbige Gefangene beklagte seiner erlittenen Kosten / Schmach und Schaden desto austräglichet und förderlicher Ergehuna und Abtrag erlangen möge / so soll zu seinem Gefallen und Willen stehen / den peinlichen Ankläger vor desselben Anklägers ordentlichen Richter / oder dem peinlichen Gerichte / dafür sich die gerichtliche Übung und Rechtfertigung erhaben hat / umb solchen Kosten / Schmach und Schaden Rechtlich fürzunehmen *conf. etiam Art. 99. & 201. d. confl. Crim.* Supponendum tamen, ut de malitia Accusatoris vel Denunciatoris clarè appareat, tunc enim sive sponte denunciaverit, sive ratione officii id fecerit, Accusato ad resarciendum damnum & expensas tenebitur, quod secus, si justam & probabilem causam habuit, quæ à calumnia eundem excuset, *conf. Crim. Art. 201. Rosbach. Proc. Civ. tit. 76. de Expens. n. 16. Gilhaus. arb. jud. c. 9. n. 19. Carpz. Pr. Crim. qu. 106. n. 56.* qui tamen hanc sententiam n. 57. & 58. in tantum declarat, ut si leviusculam saltem (aliquam tamen) causam accusator habuisse deprehendatur, ille ad deprecationem, accusato faciendam à Judice adigi queat, subjecto præjudicio hujus tenoris: So möchte Er doch gestalten Sachen nach von euch ordentlicher weise nicht beklaget / noch mit einiger Straffe belegt werden / Er wäre aber gleichwol der falschen Auflage wegen eine Christliche Abbitte zu thun schuldig. *conf. Manzius Decis. Palat. qu. 67. n. 16.* Sed an Delatus durante denunciationis Processu que-

quæstionem calumnie movere potest? an verò novò opus est processu & duabus sententiis? *Manzius alleg. loc. qv. 66.* unò eodemque processu eademque sententia utramque quæstionem terminari posse existimat, quæ opinio fundamento non destituitur. Si enim appareat, nullum indicium prægnans contra delatum haberi posse, adeoque delationem calumniose factam esse, cur opus esset, calumniæ quæstionem ad peculiarem processum remittere, melius est, si reus in defensione si a simul calumniam denunciatoris demonstrat eique poenam injungi petat, statim & hanc quæstionem definire; ad minimum tamen, si novo processu opus esse putet Judex, summariter ille expediendus erit.

§. XLI.

Ad fraudes calumniatorum cohibendas, jure Romano inventæ erant *inscriptiones Accusatorum* apud Magistratum faciendæ, quibus promittebant, se in casum non probati criminis eandem poenam passuros, qualem accusatus sustinerè debuisset. si crimen imputatum probatum dedissent, *l. 3. pr. l. 7. ff. de Accus. l. 16. 17. C. eod.* Pertinebat etiam huc, quod non amplius ad accusandum admittebatur, de quo jam antea eum calumniatum esse constabat, *l. 4. l. l. §. 3. l. 9. ff. eod.* nec non, quod is repellebatur propter turpem quæstum, qui duo judicia adversus duos Reos jam subscripta habebat *l. 8 ff. de accusat.* Inscriptiones illæ apud nos cessant, uti fatentur *D. D.* communiter, nec reliquæ duæ cautelæ facile adhiberi possunt, quia cessant ut plurimum accusationes eo modo, quo apud Romanos in usu erant, adde, quia etiam non amplius Delatoribus certa præmia constituta sunt, & sic turpis quæstus vix adesse potest. Interim illud certum est, Judicem, si sciat, Denunciantem esse inimicum denunciati, aut eundem jam aliàs falso denunciassè, non statim illi fidem adhibere, sed admodum circumspicè procedere debere, ne innocentis fama gravetur. Ea quoque cautela non est rejicienda, quam tradunt nonnulli in casu, si testes de delicto & delincente examinati, hujus quidem vultum & habitum noscere se dicant, sed nomen nesciant, ut scilicet tunc non ille solus, qui præsumitur esse delicti Reus, sed cum eodem aliæ duæ aut tres personæ illi non admodum dissimiles

les in præsentiam Testium producantur, & tunc testes dicere urgeantur, quem delicti autorem esse putent, sic enim faciliè apparebit, an veritate nitatur eorum depositio, an verò subornati forsan sint, conf. *Reyßer Prax. Crim. Part. 1. C. 6. §. 13.* Optimum remedium putamus esse, si Princeps calumniatores severè puniat, ut alii exemplo pœnarum à similibus maleficiis deterreantur. Quod si pœna non semper sequatur, aut per eandem exoptatus finis obtineri nequeat, bona conscientia & fiducia in auxilio divino tutissimum erit propugnaculum.

COROLLARIA.

1. **J**ure Naturæ & divino qui ab egeno usuras etiam quincunces imò etiam unciales accipit, peccat. Contrà qui à divite vel etiam à mercatore usuras vel centesimas & usurarum usuras accipit, crimen non contrahit.

2. Quod in praxi etiam inter protestantes utrobique contrarium observetur, inter reliquias Papismi referendum est, & quod autoritas Augustini etiam apud nos major sit sæpè, quam rationis & Sacrarum literarum.

3. Interim mirandum, cur maximi usurarii contrà legum & canonum dispositionem magni fieri soleant & à Clero & à Laicis. Utrobique causa communis est potentia conjuncta cum divitiis. Virtus sine nummis & potentia crimen est. Potentia & divitiæ sine virtute, virtutes heroicæ sunt.

4. Adde quod in favorem piarum causarum inventum sit, quod usurarii in canonibus jubentur excludendi esse à communione & sepulturâ. Ita enim adigantur, ut partem de tunica dent ad pios usus, vel legatis & fidei commissis, vel donariis & muneribus in usus Ecclesiasticos, Jam vero cum hæc sint opera pietatis, quis excludere vellet usurarios à piorum communione & sepulturâ? Atque hoc & apud n.o. in viridi esse observantiâ testatur praxis quotidiana.

5. In

5. Injuste agit Judex si quempiam in relationibus ad superiorem contumelia afficit, aut si partem instruit, ut alterum in jus vocet, aut si in judicando & iis quæ ad officium ejus pertinent, consilia uxoris admittit: imò videtur læsæ Majestatis crimen committere, si rescripta Principis, præprimis iterata, sive contemptim sive pertinaciter non expedit.

CONSULTISSIMO VOGLERO

S. P. D.

CHRISTIANUS THOMASIU, S.

DEsiderant unanimiter Lectores hodierni themata disputationum Juridicarum, quæ in praxi obtinent. Elegisti profecto tale, quod in viridissima est observantia. Quid enim frequentius homicidio linguæ? quodnam vitium magis universale est, sive delinquentes consideres, sive loci atque temporis circumstantias? Tam subtile est hoc venenum, ut & sub specie pietatis se insinuet, ac maximè illos tentare soleat, qui intellectu pollentes nimis incumbunt comparandis donis & virtutibus propriis cum vitiis & defectibus aliorum. Unde mirari liceat, cur crimen tam noxium tam raro puniatur, & ea, quæ de eius pœnis in disputatione tua dixisti, ferè ab usu recesserint. Scilicet vitia quæ totum humanum genus infecerunt, non sunt apta, ut legibus pœnalibus coerceantur, tum quod eorum coercitio pro impossibili habeatur, tum quod medicina non sit, quæ corpus ægrotum destruat. Adde quod homicidium linguæ etiam potentibus sit frequens. Quis autem puniat potentes? Quis sibi concipiat, illam duram & horrendam recantationis formulam, cujus mentionem facis, præscribendam etiam fuisse Comitissæ, si ea injuria simili affecisset recantatricem. Ita leges & apud nos telæ aranearum sunt, quas perrumpunt erabrones, & illaqueantur iis saltem muscæ. Omisisti in disputatione tua nequissimam speciem homicidii linguæ cum homicidiis Joabicus comparandam, Calumniatores, qui sub specie amicitie & velut laudantes nocent, quod & ad distinctionem reliquorum Politicum dicere potuisses, cum in Aulis potissimum regnet. Sed fortè studio omisisti, quia de hoc præstat nihil dicere, quam non pro dignitate dicere. De aulis vero scribere periculofum. Post hoc judiciale linguæ homicidium est, cum sub specie justitiæ summa committuntur scelera, quod eò gravius est, quo frequentius id à personis in oculis vulgi honestis & sanctis committi solet, ut vel ex fabula de Susanna notum est. Tetigisti id quidem subinde, sed plures observationes potuissent addi, si aut temporis ratio, aut etiam prudentiæ regulæ id admisissent. Quis irritate veller sancta inquisitionum tam Politicarum, quam Ecclesiasticarum tribunalia? Est & singulare quoddam ac eruditissimum

primum

primum linguae homicidium, cum hi inter se disputantes collectionibus errorum vitae pariter ac fame subinde laqueos ponunt. Ac dolendum eo magis, quod cum id haecenus raro observatum fuerit in eos, qui politioribus studiis & Jurisprudentiae operam dederunt, nostro seculo eo se polluerint & adhuc polluant quidam moriae & furoris satellites, quid ad famam grassantur, dum in famam aliorum grassantur. *Errores communes detegere Viri prudentis est & eruditi, errores hujus vel illius colligere, non nisi abjectae mentis indicium est & character obscurorum virorum. Si homo sibili & obscurus est, cujus errores colliguntur, dementiae signum est, si Vir fama & doctrina pollens, nescium aut palatum arguit non invidendum quidem, sed pituita infectum, quod in thesauris alienis delicias quaerat. Si sunt errores, quid stultius quam gloriam quaerere opere, quod nihil ostendit, quam quod adversarius homo sit, collector autem ad latrinas civitatis purgandas sit aptissimus; si non sunt, nota est calumniatores phylactiae phrenesi laborantis. De cautionibus Principis, quibus calumniis obviam itur in fine dissertationis disseruisti, de remediis item, quibus laesi reparationem damni petere possunt aut vindictam consequi. Ut ingenue fatear, quod res est, mihi ista remedia non sufficiunt, etsi tu nihil de iis scripseris, quod jure recepto non sit conveniens. In Processibus injuriarum, lucramur nihil aut parum. Et actio L. Aquiliae vel similis quaecunque est infirmum solatium pro iis, qui calumniis subjecti sunt, praecipuis potentum, aut virorum autoritate pollentium. Sunt profecto sunt fortiora remedia, sunt cautela infallibiles, quas non tractasti, forte quod nondum expertus sis. Facile quis experitur calumnias aliorum cum ubique sint obviae. Facile etiam insidias linguae potentum quilibet experiri potest, qui non adulari didicit, aut qui non ad suetus est sputa aliena cum humillima gratiarum actione lingere. Sed cautela illae communiter negliguntur, non quod difficiles intellectu sint, sed quod earum dulcedinem pauci experiantur ob amaritudinem corticis. Injuria afficimur ab aliis, aequat cor nostrum vindictam, cautela se offerunt plurimae, quibus par pari refertur, h. e. iis sub specie justitiae rursus famam detrahere queamus. Patientia pro ineptissimo ad vindictam remedio habetur, cum tamen nulla vindicta sit dulcior, nulla gravior. Ego certe experientia testari possum, quoties adversus calumniatores meos remediis juris usus sum, me semper ea initio quidem dulcia, sed mox vel amara, vel certe insipida deprehendisse. Contra quoties patientia calumnias concoxi, mox acrimoniam aut acerbitatem paucissimi temporis compensavit dulcedo gratissima ac diuturna. Gravior vindex injuriarum, quas patimur, Deus est, qui innocentiam non patitur suppressi, & qui non patitur impune tangi pupillam oculi sui. Non putandum est, hunc honoris aut dignitatis titulum esse, certo alicui ordini, humana voluntate aut ritibus infirmitate, competentem. Omnis, qui innocenter vivit, pupilla Dei est, in quem si quis fiduciam ponat, majus solatium deprehendet quam in omnibus juris remediis. Igitur & Tibi haec remedia ulterius meditanda relinquo, patientiam, fiduciam in Deo, & vitae innocentiam, ac Divinae gratiae & tutelae Te commendo. Vale. Dabam die ult. Martii 1699.*

00 A 6444

ULB Halle 3
002 928 752

So.

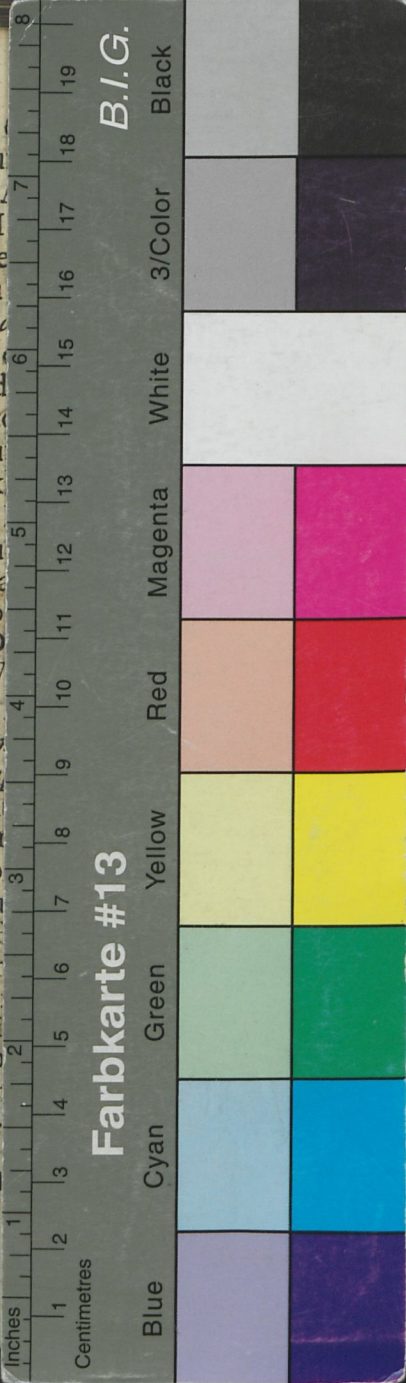
R
WA

20 19

Q. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA;
De
**HOMICIDIO
LINGVÆ,**

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
MARCHIONE BRANDENBURG. ET ELECTO-
RATUS HEREDE,

&c. &c. &c.
PRÆSIDE
DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto,
CONSIL. ELECT. BRANDENB. PROF. PUBL. ET FACULT.
JURID. DECANO,
PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & Privilegia Doctoralia
ritè capessendi,

Publico Eruditorum Examine submitte

GOTHOFREDUS VOGLERUS,
Dresdensis Misnicus.

Ad d. IV. April. Anno M DC XCIX.

IN AUDITORIO MAIORI
Horis ante & pomeridianis.

RECUSA HALAE MAGDEBURGICAE,
LITTERIS CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP. 1708.